

● حضور پیشه‌وران ساسانی در قهوه‌خانه‌های قاجاری بنا بر شواهد تاریخی در دوره ساسانیان نیز از گروهی به نام پیشه‌وران به عنوان یک تشکل اجتماعی نام برده شده‌که دارای قواعد ومقررات خاصی بوده‌است. در قرن سوم قمری و هم‌زمان با دوران شکوفایی تمدن اسلامی و رونق تجارت‌وشهرنشینی هم‌تشکل‌هایی چون تشکل صنعتگران براساس حرفه‌وپیشه‌افراد شکل گرفته‌است. به‌نحوی‌که‌افراد شاغل در هر رسته برای حمایت از منافع خود متحد شده و هرکدام اتحادیه‌ای داشته‌اند.

در دوره صفویان، نظر به اهمیت و کارکرد انجمن‌های صنفی، همه آن‌ها زیر نظر حکومت قرار گرفته‌اند.

جمع‌آوری مالیات، تثبیت قیمت‌ها و تشکیل دادگاه عالی صنفی از عمده وظایف اصناف در این دوره بوده است.

در دوره قاجار نیز هرکس باید برای اشتغال خود، عضو صنفی می‌شده و حق نداشته است خارج از آن فعالیت کند. اصناف در دوره قاجار، بازارهای خاص خود را داشته‌اند و اعضای اتحادیه نیز معمولاً از یک مسجد یا حسینیه برای برگزاری نمازهای جماعت یا مراسم مذهبی خود استفاده می‌کرده‌اند. بر همین‌اساس، این افراد همیشه قهوه‌خانه یا پاتوق همیشگی خود را نیز داشته‌اند؛ برای نمونه اصناف مهم مشهد در دوره قاجار شامل صنف بلورفروش‌ها، فیروزه‌تراش‌ها، شال باف‌ها، شرعیاف‌ها، قالی باف‌ها، سماورسازها و ورشوسازها و تنباکوفروش‌ها هستند که هرکدام مسجد یا قهوه‌خانه‌ای به نام خود داشته‌اند.

البته باید به این نکته اشاره کرد که در اوایل دوره قاجار، اتحادیه‌های صنفی نمی‌توانسته‌اند مواضع سیاسی یا اقتصادی خود را تقویت کنند اما وقوع انقلاب مشروطه، این امکان ابراز قدرت را برای آن‌ها فراهم کرده، به‌طوری‌که برای مثال اصناف فقط در تهران، هفتاد انجمن داشته‌اند. اصناف در همین دوره تاریخی به‌منظور تقویت نقش خود در مشروطه، شورای مرکزی اتحادیه صنفی (انجمن مرکزی اصناف) را تشکیل داده‌اند و با تشکیل مجلس اول شورا نیز به آن راه یافته‌اند اما بعدها در قانون انتخابات، اتحادیه‌های صنفی کاملاً از قدرت سیاسی محروم شده‌اند؛ ازاین‌رو دست‌به‌دامن ترفندهای متعددی شده‌اند تا به شکل‌های دیگری همچنان در عرصه سیاست و قدرت ایران حضور یابند.

● مجلس وکلای تجار در تهران

در ساختار اداری و اقتصادی ایران اوایل دوره ناصرالدین‌شاه، امور صناعت و تجارت و معادن جزئی از وظایف دولت بوده است؛ ازاین‌رو محمودخان میرنجه‌قراگورلو به‌عنوان مسئول این تشکیلات منصوب شده است تا درصدد ترقی تجارت و صنایع و آبادانی و راه‌انداختن معادن برآید. در فرمان ناصرالدین‌شاه به میرزا محمد قوام‌الدوله، وزیر مملکت خراسان، تأکید شده‌است که «عموم تجار، ارباب حرفت، صنایع و معدنچیان باید برای کار خود به‌اورجوع کنند». تجار باید مطابق دستورالعملی که محمودخان نوشته بوده‌است، روزنامه‌تجارتی خود را در ترقی و تنزل اشیای تجارتی برایش می‌فرستاده‌اند.

«دیوان‌خانه تجارت» در تهران امور تجاری را کنترل و به مشکلات و اختلافات آن‌ها رسیدگی می‌کرده‌است. ازآنجا‌که هنوز شعبه‌ای از این دیوان‌خانه در ایالت‌ها دایر نبوده، مشکلات بین تجار دیگر شهر نیز در تهران رسیدگی می‌شده‌است.

در سال ۱۲۸۹قمری به پیشنهاد میرزا حسین‌خان سپهسالار، وزارت تجارت و فلاحت تأسیس و دفاع از حقوق گروهی تجار، جلوگیری از تعدی دیوانیان، فراهم‌آوردن وسایل توسعه تجاری و حمایت از منافع تاجران را عهده‌دار شده است؛ سپس ناصرالدین‌شاه در سال ۱۳۰۱قمری فرمان تأسیس مجلس وکلای تجار ایران را صادر کرده‌است. به این ترتیب می‌توان گفت که «مجلس وکلای تجار» اولین تشکلی بوده که اعضایش از میان تاجران انتخاب شده و به مشکلات آن‌ها رسیدگی می‌کرده‌است.

این مجلس همچنین نخستین اتاق تجارتی بوده‌است که تجار ایرانی برای بهره‌گیری از امتیازات اقتصادی و سیاسی دوره قاجار ایجاد کرده‌اند. تعیین وکلادر این مجلس البته به‌صورت انتخابی نبوده است و ریش‌سفیدان فهرستی از وکلار تعیین می‌کرده‌اند و آن‌ها به مجلس وکلای تجار راه می‌یافته‌اند. بر همین‌اساس از خراسان نیز نمایندگانی در مجلس وکلای تجار ایران حضور داشته‌اند، تجاری چون حاج ابوالقاسم ملک‌التجار (برادر حاج محمد حسن امین‌الضرب)، حاج محمدتقی تاجر میلیانی، حاج محمود تاج‌کربلی، حاج محمدتقی تاجر هراتی، حاج محمد اسماعیل تاجرتهرانی وحاج ابوالقاسم، این فهرست نشان می‌دهد به جز حاج‌ابوالقاسم که خاستگاهش مشخص نشده است، هیچ‌کدام از پنج نفر دیگر مشهدی نبوده‌اند.

● تجارت‌خانه وزارتی خراسان

اگرچه برخی تجار مشهدی در مجلس وکلای تجار عضویت دارند اما خود تجار مشهد در دوره قاجار تشکل منسجمی ندارند که تقاضاها و نیازهای آن‌ها

نگاهی به شکل‌گیری تشکل‌های صنفی مشهد به مناسبت «روز اصناف»

میراث مشروطه برای تجار

روزنامه‌نگار حسین بهرنگ

صنف یا رسته، انجمنی با حضور افرادی از یک حرفه و شغل است که با هدف بهبود کیفیت و بالابردن سطح کیفی مجموعه واحدها، اتخاذ تدابیر برای گروه و اطلاع‌رسانی درخصوص رخدادها و موضوع‌های مشترک تشکیل می‌شود. شکل‌گیری صنف در ایران به دوره حکومت هخامنشیان برمی‌گردد، ازاین‌جهت در طول تاریخ، به‌عنوان تابلویی از رشد و حامل فرهنگ و خرده‌فرهنگ‌های ایران بوده‌است. درواقع اصناف به‌دلیل داشتن ارتباط تجاری با دیگرکشورها به‌خوبی انعکاس‌دهنده فرهنگ و معرف بسیاری از پیشرفت‌ها و کالاهای بوده‌اند، از سوی دیگر به‌دلیل در اختیار داشتن بیشترین حجم نقدینگی، بیشترین مالیات را به دولت‌ها پرداخت کرده و در هنگام جنگ نیز بهترین بازو و منبع مالی برای حمایت از جنگاوران بوده‌اند. در ایران معاصر نیز اصناف دارای تشکل‌های مستقل برای هر صنف و اتحادیه‌هایی برای هماهنگی در سطح کلان بوده‌اند که حضور این گروه‌ها و تشکل‌های اجتماعی حرکت‌ها و بحران‌های مختلف داخلی و خارجی کشور را تحت‌تأثیر قرار داده‌است. از جمله این صحنه‌ها نهضت مشروطه، انقلاب سال ۱۳۵۷، جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و سایر حرکت‌هاست. در تقویم رسمی کشور، اول تیر به‌نام «روز اصناف» نام‌گذاری شده است؛ ازاین‌رو در این مجال، نیم‌نگاهی داشته‌ایم به شکل‌گیری تشکل‌های صنفی مشهد تا پایان دوره قاجاریه.

چند نما از مشاغل قدیمی مشهد

جلسه اصناف مختلف مشهد در اتاق تجارت دهه ۵۰ قرن ۱۲ خورشیدی

حکومت قدرتمند و ساختار منسجمی بر ایران حاکم نبوده، تنها اراده بعضی از تجار مشهدی باعث انسجام فعالیت آن‌ها و شکل‌گیری تشکل‌های صنفی می‌شده است. یکی از این تشکل‌های خودجوش، «هیئت تجار مشهد» بوده که توسط رئیس‌التجار به وجود آمده‌است. طبق گزارش روزنامه آگاهی در ۱۸ بهمن ۱۲۹۷ خورشیدی جمعیتی از وجوه و محترمین نراز اول تجار مشهد تحت ریاست رئیس‌التجار به نام هیئت تجار تشکیل شده که هفته‌ای یک یا دو جلسه برگزار می‌کرده‌است تا اعضای آن درباره اصلاح نواقص تجارتی تبادل نظر کنند. این روزنامه اظهار امیدواری کرده‌است «هیئت تجار در خدمت به تجارت ثابت قدم باشد و به موفقیت برسد». ولی از سوی دیگر اظهار تأسف کرده‌است وبا وجودی که حساب وکتاب تجار با یکدیگر بیان کرده است.

ردیف	نام اصناف	تعداد اعضا	محل اجتماع
۱	تجار	۱۰۰	مجلس
۲	تجار	۱۰۰	مجلس
۳	تجار	۱۰۰	مجلس
۴	تجار	۱۰۰	مجلس
۵	تجار	۱۰۰	مجلس
۶	تجار	۱۰۰	مجلس
۷	تجار	۱۰۰	مجلس
۸	تجار	۱۰۰	مجلس
۹	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۰	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۱	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۲	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۳	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۴	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۵	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۶	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۷	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۸	تجار	۱۰۰	مجلس
۱۹	تجار	۱۰۰	مجلس
۲۰	تجار	۱۰۰	مجلس

صورت اصناف مالیات بده

در تهران ۱۲۹۸ یا ۱۲۹۹ خورشیدی

جماعت تجار باشد. مشخص نشد این دوازده نفر کدام یک از تجار مشهدی بوده‌اند ولی به استناد گزارش‌های روزنامه فکر آزاد در این روزها، در موارد و موضوعات مختلفی از «انجمن اتحادیه تجار مشهد» و «هیئت تجار مشهد» یاد شده است که برای اعزام نماینده‌ای به شوری و وضعیت راه مشهد دزداب مذاکره کرده‌اند.

● هیئت محکمه تجارت

در فقدان تشکیلاتی منسجم نظیر «مجلس تجار» یا «اتحادیه تجار» که مسائل و مشکلات فعالان اقتصادی مشهد و خراسان را حل وفصل کند، ضرورت داشته‌است که هیئتی چون «هیئت محکمه تجارت» با هماهنگی عدلیه به وجود آید. ازآنجا‌که هدف اصلی از ایجاد این محکمه، رسیدگی به مشکلات تجار وقضاوت درباره آنان بوده، این هیئت با همکاری عدلیه خراسان شکل گرفته است، همچنین برای تأسیس این هیئت باید انتخابات برگزار می‌شده و مقدمه آن تشکیل هیئت نظارت بر انتخابات بوده است.

بنا بر گزارشی که در شماره ۷۳ سال اول روزنامه فکر آزاد آمده است، یکی از طرف‌داران این هیئت در ۸ خرداد ۱۳۰۲ خورشیدی «کاندیداهای بی‌غرض برای نظارت بر انتخابات» را چنین معرفی کرده است؛ «حاج جلیل خامنه، حاج یوسف علی سلماسی، علی درودی، علی زرکش، حاج‌افاعلی کازرانی، کاشاناسکی، حاج‌محمدتقی مشکی، حاج ملک‌التجار، حاج غلامحسین توتونچی، مشهدی‌نوروزعلی‌کتاب‌فروش، حاج‌میرزا‌آقای توتونچی، محمودآقا بزاز و کربلایی غلامحسین، مدیر دواخانه اسلامی»، در نهایت و بنا بر گزارش‌های روزنامه فکر آزاد، «هیئت انجمن نظار محکمه تجارت خراسان» بدین شرح انتخاب شده‌اند؛ «حاج میرزا احمد عبداللهیان، مستوفی‌اف، علی صدرالتجار، الحاج محمدکاظم هراتی، حاجی ابوالقاسم رضازاده و وهاب‌اف. «به این نکته باید اشاره کرد که اگرچه انتخابات هیئت محکمه تجارت زیر نظر عدلیه نهادی برگزار شده ولی نهادی دولتی نبوده و هیئت از درون جامعه تجار شکل گرفته است.

● شورای تجارتی ارض‌اقدس

«شورای تجارتی ارض‌اقدس» یکی دیگر از تشکل‌هایی بوده که توسط تجار مشهدی و برای مشورت بین آنان درباره مسائل تجاری در سال ۱۳۰۳ خورشیدی تشکیل شده‌است. برای انتخاب پنج نفر نماینده این شورا باید از طرف تجار مشهد انتخابات برگزار می‌شده‌است؛ ازاین‌رو طبق ماده ۱۹ قانون شورای تجارتی به اطلاع تجار رسیده است که «تعرفه انتخابات از تاریخ ۲۱ لغایت ۲۵ دی ۱۳۰۳ خورشیدی بین عموم تجار مشهد توزیع می‌شود تا مطابق شرایط نمایندگانی برای شورای تجارتی باورقه رای مخفی انتخاب کنند.»

طبق ماده ۱۱ این اعلان، شرایط انتخاب‌کنندگان بدین شرح بوده است: «کسانی می‌توانند نمایندگان تجار را انتخاب نمایند که دارای شرایط ذیل باشند: ۱- تابعیت دولت علیه ایران، ۲- سن کمتر از ۲۵ سال نباشد، ۳- داشتن خط و سواد فارسی، ۴- عدم محکومیت به جنحه و جنایت، ۵- عدم ورشکستگی به تقصیر، ۶- اشتغال و مداومت در مدت سه سال به امور تجارتی، مقصود از تاجر کسی است که به نام خود متصدی معاملات تجاری است و آن معاملات را شغل عادی دائمی خود قرار دهد.» البته با وجود تبلیغات، برگزاری انتخابات این شورا در عمل با مشکل مواجه و زمان آن تمدید شده است.

در نهایت هم مشخص نیست که تجار منتخب این انتخابات چه کسانی بوده‌اند ولی نام این اتحادیه در گزارش‌های سال‌های بعد وجود دارد.

در نهایت طبق تصویب نامه ۸ دی ۱۳۰۴ خورشیدی، نظام‌نامه اتاق‌های تجارت تصویب و مقرر شده است که به‌طور موقت به اجرا درآید و پس از آزمایش به مجلس شورای ملی پیشنهاد شود.

در نهایت اجرای این نظام‌نامه جدید در مشهد ۲۰ دی ۱۳۰۴ خورشیدی عملی و اعلام شده است که «طبق دستور واصله از وزارت فواید عامه و تجارت، تجار خراسان باید پنج تن را برای عضویت در اتاق بازرگانی» انتخاب کنند. در نهایت ورقه رای در میان تجار توزیع شده است که حداکثر تا سیزده روز دیگر تکمیل و بازگردانه‌شود. نتیجه این انتخابات نیز در دست نیست اما به هر روی، وزارت فلاحت و تجارت و فواید عامه در ۲۲ دی ۱۳۰۴ خورشیدی «نظام‌نامه اتاق‌های تجارت» را برای تصویب در مجلس شورای ملی آماده کرده که ۸ دی ماه در هیئت دولت به تصویب رسیده بوده‌است. این نظام‌نامه در ۲۵ ماده تنظیم شده بوده و وزارت فواید عامه را مجاز می‌کرده‌است «در هر شهر اعم از داخله و خارجه که اهمیت تجارتی و صنعتی آن اقتضا نماید، بر حسب پیشنهاد تجار محل به وسیله وزارت تجارت دولت تصویب خواهد نمود که مجلسی به نام اتاق تجارت تأسیس کند.»

ازاین‌جهت، «شورای تجارتی ارض اقدس» در دی‌ماه همین سال منحل شده‌است، البته آن‌طور که روزنامه آزادی در ۱۱ دی ۱۳۰۵ خورشیدی نوشته است: «چون بیش از یک سال بود شورای تجارتی ارض اقدس منحل شده بود، تجار به فکر انتخاب اعضای اتحادیه و تشکیل آن برآمدند و اتحادیه تجار مشهد را شکل دادند.»

گزارش شهربانی مشهد از برگزاری جلسه سخنرانی از سوی اتحادیه اصناف

منابع:

جلد دوم

تاریخ

اقتصادی

مشهد (از)

اسلامی)،

مؤلفان علی

نجف‌زاده و

جلیل قصابی

گزینه؛

نمایشگاه

مجازی

روز اصناف

سازمان اسناد

و کتابخانه

ملی؛

سامانه جامع

اسناد تاریخ

و توسعه شهر

مشهد

اشاره
۱۳۰۴
۱۳۰۵
۱۳۰۶
۱۳۰۷
۱۳۰۸
۱۳۰۹
۱۳۱۰
۱۳۱۱
۱۳۱۲
۱۳۱۳
۱۳۱۴
۱۳۱۵
۱۳۱۶
۱۳۱۷
۱۳۱۸
۱۳۱۹
۱۳۲۰
۱۳۲۱
۱۳۲۲
۱۳۲۳
۱۳۲۴
۱۳۲۵
۱۳۲۶
۱۳۲۷
۱۳۲۸
۱۳۲۹
۱۳۳۰
۱۳۳۱
۱۳۳۲
۱۳۳۳
۱۳۳۴
۱۳۳۵
۱۳۳۶
۱۳۳۷
۱۳۳۸
۱۳۳۹
۱۳۴۰
۱۳۴۱
۱۳۴۲
۱۳۴۳
۱۳۴۴
۱۳۴۵
۱۳۴۶
۱۳۴۷
۱۳۴۸
۱۳۴۹
۱۳۵۰
۱۳۵۱
۱۳۵۲
۱۳۵۳
۱۳۵۴
۱۳۵۵
۱۳۵۶
۱۳۵۷
۱۳۵۸
۱۳۵۹
۱۳۶۰
۱۳۶۱
۱۳۶۲
۱۳۶۳
۱۳۶۴
۱۳۶۵
۱۳۶۶
۱۳۶۷
۱۳۶۸
۱۳۶۹
۱۳۷۰
۱۳۷۱
۱۳۷۲
۱۳۷۳
۱۳۷۴
۱۳۷۵
۱۳۷۶
۱۳۷۷
۱۳۷۸
۱۳۷۹
۱۳۸۰
۱۳۸۱
۱۳۸۲
۱۳۸۳
۱۳۸۴
۱۳۸۵
۱۳۸۶
۱۳۸۷
۱۳۸۸
۱۳۸۹
۱۳۹۰
۱۳۹۱
۱۳۹۲
۱۳۹۳
۱۳۹۴
۱۳۹۵
۱۳۹۶
۱۳۹۷
۱۳۹۸
۱۳۹۹
۱۴۰۰
۱۴۰۱
۱۴۰۲
۱۴۰۳
۱۴۰۴
۱۴۰۵
۱۴۰۶
۱۴۰۷
۱۴۰۸
۱۴۰۹
۱۴۱۰
۱۴۱۱
۱۴۱۲
۱۴۱۳
۱۴۱۴
۱۴۱۵
۱۴۱۶
۱۴۱۷
۱۴۱۸
۱۴۱۹
۱۴۲۰
۱۴۲۱
۱۴۲۲
۱۴۲۳
۱۴۲۴
۱۴۲۵
۱۴۲۶
۱۴۲۷
۱۴۲۸
۱۴۲۹
۱۴۳۰
۱۴۳۱
۱۴۳۲
۱۴۳۳
۱۴۳۴
۱۴۳۵
۱۴۳۶
۱۴۳۷
۱۴۳۸
۱۴۳۹
۱۴۴۰
۱۴۴۱
۱۴۴۲
۱۴۴۳
۱۴۴۴
۱۴۴۵
۱۴۴۶
۱۴۴۷
۱۴۴۸
۱۴۴۹
۱۴۵۰
۱۴۵۱
۱۴۵۲
۱۴۵۳
۱۴۵۴
۱۴۵۵
۱۴۵۶
۱۴۵۷
۱۴۵۸
۱۴۵۹
۱۴۶۰
۱۴۶۱
۱۴۶۲
۱۴۶۳
۱۴۶۴
۱۴۶۵
۱۴۶۶
۱۴۶۷
۱۴۶۸
۱۴۶۹
۱۴۷۰
۱۴۷۱
۱۴۷۲
۱۴۷۳
۱۴۷۴
۱۴۷۵
۱۴۷۶
۱۴۷۷
۱۴۷۸
۱۴۷۹
۱۴۸۰
۱۴۸۱
۱۴۸۲
۱۴۸۳
۱۴۸۴
۱۴۸۵
۱۴۸۶
۱۴۸۷
۱۴۸۸
۱۴۸۹
۱۴۹۰
۱۴۹۱
۱۴۹۲
۱۴۹۳
۱۴۹۴
۱۴۹۵
۱۴۹۶
۱۴۹۷
۱۴۹۸
۱۴۹۹
۱۵۰۰
۱۵۰۱
۱۵۰۲
۱۵۰۳
۱۵۰۴
۱۵۰۵
۱۵۰۶
۱۵۰۷
۱۵۰۸
۱۵۰۹
۱۵۱۰
۱۵۱۱
۱۵۱۲
۱۵۱۳
۱۵۱۴
۱۵۱۵
۱۵۱۶
۱۵۱۷
۱۵۱۸
۱۵۱۹
۱۵۲۰
۱۵۲۱
۱۵۲۲
۱۵۲۳
۱۵۲۴
۱۵۲۵
۱۵۲۶
۱۵۲۷
۱۵۲۸
۱۵۲۹
۱۵۳۰
۱۵۳۱
۱۵۳۲
۱۵۳۳
۱۵۳۴
۱۵۳۵
۱۵۳۶
۱۵۳۷
۱۵۳۸
۱۵۳۹
۱۵۴۰
۱۵۴۱
۱۵۴۲
۱۵۴۳
۱۵۴۴
۱۵۴۵
۱۵۴۶
۱۵۴۷
۱۵۴۸
۱۵۴۹
۱۵۵۰
۱۵۵۱
۱۵۵۲
۱۵۵۳
۱۵۵۴
۱۵۵۵
۱۵۵۶
۱۵۵۷
۱۵۵۸
۱۵۵۹
۱۵۶۰
۱۵۶۱
۱۵۶۲
۱۵۶۳
۱۵۶۴
۱۵۶۵
۱۵۶۶
۱۵۶۷
۱۵۶۸
۱۵۶۹
۱۵۷۰
۱۵۷۱
۱۵۷۲
۱۵۷۳
۱۵۷۴
۱۵۷۵
۱۵۷۶
۱۵۷۷
۱۵۷۸
۱۵۷۹
۱۵۸۰
۱۵۸۱
۱۵۸۲
۱۵۸۳
۱۵۸۴
۱۵۸۵
۱۵۸۶
۱۵۸۷
۱۵۸۸
۱۵۸۹
۱۵۹۰
۱۵۹۱
۱۵۹۲
۱۵۹۳
۱۵۹۴
۱۵۹۵
۱۵۹۶
۱۵۹۷
۱۵۹۸
۱۵۹۹
۱۶۰۰
۱۶۰۱
۱۶۰۲
۱۶۰۳
۱۶۰۴
۱۶۰۵
۱۶۰۶
۱۶۰۷
۱۶۰۸
۱۶۰۹
۱۶۱۰
۱۶۱۱
۱۶۱۲
۱۶۱۳
۱۶۱۴
۱۶۱۵
۱۶۱۶
۱۶۱۷
۱۶۱۸
۱۶۱۹
۱۶۲۰
۱۶۲۱
۱۶۲۲
۱۶۲۳
۱۶۲۴
۱۶۲۵
۱۶۲۶
۱۶۲۷
۱۶۲۸
۱۶۲۹
۱۶۳۰
۱۶۳۱
۱۶۳۲
۱۶۳۳
۱۶۳۴
۱۶۳۵
۱۶۳۶
۱۶۳۷
۱۶۳۸
۱۶۳۹
۱۶۴۰
۱۶۴۱
۱۶۴۲
۱۶۴۳
۱۶۴۴
۱۶۴۵
۱۶۴۶
۱۶۴۷
۱۶۴۸
۱۶۴۹
۱۶۵۰
۱۶۵۱
۱۶۵۲
۱۶۵۳
۱۶۵۴
۱۶۵۵
۱۶۵۶
۱۶۵۷
۱۶۵۸
۱۶۵۹
۱۶۶۰
۱۶۶۱
۱۶۶۲
۱۶۶۳
۱۶۶۴
۱۶۶۵
۱۶۶۶
۱۶۶۷
۱۶۶۸
۱۶۶۹
۱۶۷۰
۱۶۷۱
۱۶۷۲
۱۶۷۳
۱۶۷۴
۱۶۷۵
۱۶۷۶
۱۶۷۷
۱۶۷۸
۱۶۷۹
۱۶۸۰
۱۶۸۱
۱۶۸۲
۱۶۸۳
۱۶۸۴
۱۶۸۵
۱۶۸۶
۱۶۸۷
۱۶۸۸
۱۶۸۹
۱۶۹۰
۱۶۹۱
۱۶۹۲
۱۶۹۳
۱۶۹۴
۱۶۹۵
۱۶۹۶
۱۶۹۷
۱۶۹۸
۱۶۹۹
۱۷۰۰
۱۷۰۱
۱۷۰۲
۱۷۰۳
۱۷۰۴
۱۷۰۵
۱۷۰۶
۱۷۰۷
۱۷۰۸
۱۷۰۹
۱۷۱۰
۱۷۱۱
۱۷۱۲
۱۷۱۳
۱۷۱۴
۱۷۱۵
۱۷۱۶
۱۷۱۷
۱۷۱۸
۱۷۱۹
۱۷۲۰
۱۷۲۱
۱۷۲۲
۱۷۲۳
۱۷۲۴
۱۷۲۵
۱۷۲۶
۱۷۲۷
۱۷۲۸
۱۷۲۹
۱۷۳۰
۱۷۳۱
۱۷۳۲
۱۷۳۳
۱۷۳۴
۱۷۳۵
۱۷۳۶
۱۷۳۷
۱۷۳۸
۱۷۳۹
۱۷۴۰
۱۷۴۱
۱۷۴۲
۱۷۴۳
۱۷۴۴
۱۷۴۵
۱۷۴۶
۱۷۴۷
۱۷۴۸
۱۷۴۹
۱۷۵۰
۱۷۵۱
۱۷۵۲
۱۷۵۳
۱۷۵۴
۱۷۵۵
۱۷۵۶
۱۷۵۷
۱۷۵۸
۱۷۵۹
۱۷۶۰
۱۷۶۱
۱۷۶۲
۱۷۶۳
۱۷۶۴
۱۷۶۵
۱۷۶۶
۱۷۶۷
۱۷۶۸
۱۷۶۹
۱۷۷۰
۱۷۷۱
۱۷۷۲
۱۷۷۳
۱۷۷۴
۱۷۷۵
۱۷۷۶
۱۷۷۷
۱۷۷۸
۱۷۷۹
۱۷۸۰
۱۷۸۱
۱۷۸۲
۱۷۸۳
۱۷۸۴
۱۷۸۵
۱۷۸۶
۱۷۸۷
۱۷۸۸
۱۷۸۹
۱۷۹۰
۱۷۹۱
۱۷۹۲
۱۷۹۳
۱۷۹۴
۱۷۹۵
۱۷۹۶
۱۷۹۷
۱۷۹۸
۱۷۹۹
۱۸۰۰
۱۸۰۱
۱۸۰۲
۱۸۰۳
۱۸۰۴
۱۸۰۵
۱۸۰۶
۱۸۰۷
۱۸۰۸
۱۸۰۹
۱۸۱۰
۱۸۱۱
۱۸۱۲
۱۸۱۳
۱۸۱۴
۱۸۱۵
۱۸۱۶
۱۸۱۷
۱۸۱۸
۱۸۱۹
۱۸۲۰
۱۸۲۱
۱۸۲۲
۱۸۲۳
۱۸۲۴
۱۸۲۵
۱۸۲۶
۱۸۲۷
۱۸۲۸
۱۸۲۹
۱۸۳۰
۱۸۳۱
۱۸۳۲
۱۸۳۳
۱۸۳۴
۱۸۳۵
۱۸۳۶
۱۸۳۷
۱۸۳۸
۱۸۳۹
۱۸۴۰
۱۸۴۱
۱۸۴۲
۱۸۴۳
۱۸۴۴
۱۸۴۵
۱۸۴۶
۱۸۴۷
۱۸۴۸
۱۸۴۹
۱۸۵۰
۱۸۵۱
۱۸۵۲
۱۸۵۳
۱۸۵۴
۱۸۵۵
۱۸۵۶
۱۸۵۷
۱۸۵۸
۱۸۵۹
۱۸۶۰
۱۸۶۱
۱۸۶۲
۱۸۶۳
۱۸۶۴
۱۸۶۵
۱۸۶۶
۱۸۶۷
۱۸۶۸
۱۸۶۹
۱۸۷۰
۱۸۷۱
۱۸۷۲
۱۸۷۳
۱۸۷۴
۱۸۷۵
۱۸۷۶
۱۸۷۷